

WYBORY
uzupełniające do Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej
w okręgu nr 75
zarządzone na dzień 8 lutego 2015 r.

Szkolenie członków obwodowych
komisji wyborczych

Tychy, w dniach od 26 do 28 stycznia 2015 roku

Prezydent Miasta Tychy Zarządzeniem Nr 0050/ 21 /15 z dnia 19 stycznia 2015 r. powołał obwodowe komisje wyborcze w wyborach uzupełniających do Senatu RP, zarządzonych na dzień 8 lutego 2015 r.

Witam Państwa na szkoleniu

- **wybory zostaną przeprowadzone bez wspomagania informatycznego, co oznacza:**
- **ustalenie wyniku głosowania w obwodzie, (jak dotychczas tzw. ręcznie),**
- **konieczność sporządzenia ręcznego protokołu głosownia w obwodzie,**
- **nie są przewidziane meldunki frekwencyjne.**

Zadania obwodowych komisji wyborczych

- **przeprowadzenie głosowania w obwodzie,**
- **czuwanie w dniu wyborów nad przestrzeganiem prawa, wyborczego w miejscu i czasie głosowania,**
- **ustalenie wyników głosowania w obwodzie,**
- **podanie wyników głosowania do publicznej wiadomości,**
- **przekazanie protokołu pełnomocnikom okręgowej komisji wyborczej.**
- **w dniu wyborów członkowie komisji są obowiązani nosić identyfikatory z imieniem i nazwiskiem oraz funkcją pełnioną w komisji.**

<http://bip.mity.gov.pl/index.pl?zakres=Podlaska&id=224671>

Członkowie Komisji wyborczej korzystają z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych i ponoszą odpowiedzialność jak funkcjonariusze publiczni (art. 154 § 5 Kodeksu wyborczego).

Oznacza to, że działanie każdej osoby na szkodę członka komisji wyborczej polegające na:

- naruszeniu jego nietykalności cielesnej (art. 222 § 1 kk),**
- znieważeniu (art. 226 § 1 kk),**
- zmuszaniu do określonego działania lub zaniechania (art. 224 § 1 kk),**
- czynnej napaści (art. 223 kk),**

w trakcie lub w związku z realizacją przez członka komisji wyborczej zadań wyborczych, podlega surowej odpowiedzialności karnej i jest ścigane z urzędu.

Z kolei członek Komisji wyborczej, z uwagi na pełnioną funkcję, który przekracza swoje uprawnienia lub nie dopełniając obowiązków działa na szkodę interesu publicznego lub prywatnego ponosi odpowiedzialność karną na podstawie art. 231 kk.

Odpowiedzialność karną przewidzianą również inne przepisy określające przestępstwa przeciwko wyborom i referendum.

Przewodniczący komisji

- **kieruje pracami komisji,**
- **odpowiada za:**
 - ✓ **właściwe zabezpieczenie kart do głosowania,**
 - ✓ **utrzymanie porządku i spokoju,**
- **czuwa nad przestrzeganiem:**
 - ✓ **tajności głosowania,**
 - ✓ **zakazu prowadzenia w lokalu wyborczym i na terenie budynku, w którym lokal ten się znajduje, w jakiegokolwiek formie, agitacji wyborczej,**
 - ✓ **właściwego toku czynności podczas głosowania,**
- **informuje mężów zaufania o przysługujących im prawach, wskazuje miejsce w lokalu wyborczym,**

Przewodniczący komisji

- **ma prawo żądać opuszczenia lokalu przez osoby naruszające porządek i spokój,**
- **pełnienie funkcji przewodniczącego nie sprowadza się jedynie do kierowania pracami zespołu,**
- **powinien brać czynny udział w pracach komisji,**
- **w czasie nieobecności przewodniczącego jego obowiązki pełni zastępca przewodniczącego.**

Uprawnienia członków komisji

- **zryczałtowana dieta członka komisji za czas związany z przeprowadzeniem głosowania oraz ustaleniem wyników głosowania wynosi dla:**
 - ❖ **przewodniczącego 200 zł,**
 - ❖ **zastępcy przewodniczącego 180 zł,**
 - ❖ **członka 160 zł,**

- **do 5 dni zwolnienia od pracy z zachowaniem prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego oraz uprawnień ze stosunku pracy, z wyjątkiem prawa do wynagrodzenia w związku z wykonywaniem zadań.**

Teczka z materiałami przekazywana na szkoleniu zawiera:

- wyciąg z kodeksu wyborczego,
- wytyczne – zgodnie z art. 161 § 1 Kodeksu wyborczego wytyczne Państwowej Komisji Wyborczej są wiążące dla obwodowych komisji wyborczych. Dlatego też członkowie komisji zobowiązani są zapoznać się z całością wytycznych i bezwzględnie je stosować.
- w wersji elektronicznej umieszczone są stronie BIP Urzędu Miasta Tychy w zakładce wybory – wybory uzupełniające do Senatu RP,
- znajdzie się tam również prezentacja,
- formularz protokołu z I posiedzenia komisji w 2 egz. – proszę o wypełnienie i przekazanie jednego egzemplarza urzędnikowi (drugi stanowi dokumentację komisji),
- zaświadczenie o członkostwie i pełnionej w komisji funkcji, które przewodniczącemu podpisuje zastępca a pozostałym członkom przewodniczący – po wypisaniu, proszę rozdać zaświadczenia członkom komisji,

WYBÓR
przewodniczącego
i zastępcy
przewodniczącego
komisji

Zadania komisji przed dniem wyborów

- komisja ustala organizację pracy przed i w dniu głosowania, sporządza „informację o pracy komisji”, którą należy przekazać pracownikowi Urzędu przed odbiorem kart do głosowania w dniu 7 lutego 2015 r. lub do godz. 14.00 na adres email grazyna.rygielska@umtychy.pl

Do dnia 6 lutego 2015 r. do godz. 13.00 członek wskazany do komisji przez Prezydenta Miasta potwierdzi:

- ustalenie sposobu kontaktu z osobą, która otworzy budynek, udostępni lokal i wyposażenie,
- udostępnienie kserokopiarki,
- sprawdzenie wyposażenia lokalu,
- przekaze informację o ewentualnych brakach wyposażenia

tel. 32 776 32 15 lub 32 776 32 45

W dniu 7 lutego (sobota) odbiór z Urzędu Miasta, wg. harmonogramu i przewiezienie do siedziby komisji: kart do głosowania, formularzy protokołów, obwieszczeń, spisu wyborców, pieczęć komisji i materiałów biurowych. **Odbioru dokonują co najmniej 3 osoby ze składu komisji w tym przewodniczący lub zastępca.**

	Stanowiska							
Godziny	Nr 1	Nr 2	Nr 3	Nr 4	Nr 5	Nr 6	Nr 7	Nr 8
10.00 – 10.15	4	5	10	22	40	43	52	17
10.15 – 10.30	18	19	57	58	59	60	9	28
10.30 – 10.45	29	30	46	48	49	1	6	7
10.45 – 11.00	44	45	61	62	2	3	20	21
11.00 – 11.15	36	37	38	16	31	32	33	41
11.15 – 11.30	42	47	23	50	51	53	54	55
11.30 – 11.45	56	14	15	27	34	35	39	63
11.45 – 12.00	8	11	12	13	24	25	26	64, 65,66

Komisje otrzymują:

- 1) karty do głosowania;**
- 2) formularze protokołu głosowania w obwodzie (4 egzemplarze);**
- 3) spis wyborców (ewentualnie lista wyborców, którzy udzielili pełnomocnictwa do głosowania);**
- 4) nakładkę na kartę do głosowania sporządzoną w alfabecie Braille'a;**
- 5) formularze zaświadczeń potwierdzających wzięcie udziału w głosowanie (wzór do kopiowania w razie potrzeby)**
- 6) materiały biurowe (poduszki do stempli, koperty, przybory do pisania, taśmy klejące, sznurek, papier, notatniki, lupy,**
- 7) lampki – dodatkowe oświetlenie (obwody przystosowane do potrzeb wyborców niepełnosprawnych);**

Karty do głosowania

Format A-4

- nakład dla obwodu 60% wyborców +10% rezerwy deponowanej w urzędzie,
- nakład dla obwodów stałych zostanie zaokrąglony do 50 sztuk

przykład:

nakład dla obwodu liczącego 1866 wyborców, po odjęciu rezerwy 10% wynosi 1119 karty, które zostaną spakowane w jedną paczkę zawierającą 1100 kart,

o brakujące 19 kart zostanie zwiększona rezerwa deponowana w urzędzie gminy.

nakład kart dla obwodów odrębnych będzie ustalony w wysokości 100% z zaokrągleniem do 10 szt.

Sobota – zadania w lokalu

- **wielokrotne sprawdzenie ilości i jakości kart do głosowania,**
- **wyłączenie kart wadliwych tj. pustych, z niekompletnym nadrukiem, uszkodzonych w procesie druku (wyłączone karty należy zapakować, opisać i przekazać w depozyt po ustaleniu wyników głosowania),**
- **niezwłocznie przekazanie do Urzędu informacji o znacznie mniejszej ilości kart od wynikającej z opisu na paczce lub znacznej ilości kart wydrukowanych błędnie,**
- **ustalenie liczby otrzymanych kart,**
- **ustalenie liczby osób uprawnionych do głosowania,**
- **rozplakatowanie urzędowych obwieszczeń,**
- **umieszczenie inf. o godzinie rozpoczęcia pracy,**

- **zabezpieczenie dokumentów wyborczych,**
- **sprawdzenie czy w lokalu oraz na zewnątrz nie znajdują się elementy służące prowadzeniu kampanii wyborczej oraz usunięcie ich, w przypadku gdyby komisja nie mogła uczynić tego sama przekazać informację do Urzędu**
- **niezwłocznie po ustaleniu najpóźniej do godz. 14.00 przekazanie pod nr tel. **32 776 32 11 lub 32 776 32 12** meldunku o:**
 - 1) jakości i liczbie otrzymanych kart do głosownia,**
 - 2) ustalonej liczbie osób uprawnionych do głosowania,**
 - 3) kompletności otrzymanych dokumentów i materiałów,**
 - 4) ewentualnej konieczności usunięcia elementów agitacyjnych.**

W lokalu wyborczym powinny znajdować się:

- **godło Rzeczypospolitej Polskiej,**
- **urna mogąca pomieścić **wszystkie** oddane karty do głosowania,**
- **pomieszczenia lub osłony zapewniające tajność głosowania wyposażone w przybory do pisania z umieszczoną informacją o sposobie głosowania i warunkach ważności głosu,**
- **urzędowe obwieszczenia i informacje o:**
 - **o numerze i granicach okręgu wyborczego do Senatu i siedzibie okręgowej komisji wyborczej;**
 - **o numerach i granicach obwodów głosowania oraz siedzibach obwodowych komisji wyborczych;**
 - **o zarejestrowanych kandydatach na senatora;**
 - **o sposobie głosowania i warunkach ważności głosu;**
 - **o składzie komisji.**

Lokal wyborczy powinien być tak urządzony, aby wyborca po otrzymaniu kart bezpośrednio kierował się do miejsca za osłoną, a następnie w stronę urny.

Lokal wyborczy przystosowany do potrzeb wyborców niepełnosprawnych

Siedziby komisji wskazane jako przystosowane do potrzeb wyborców niepełnosprawnych zlokalizowane są w budynkach spełniających określone wymagania techniczne.

Są to komisje o numerach: 1, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 16, 17, 18, 19, 23, 24, 25, 26, 27, 31, 32, 33, 36, 37, 38, 40, 43, 44, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 61, 62.

Do zadań komisji należy urządzenie lokalu w taki sposób aby:

- informacje umieszczone były w miejscach łatwo dostępnych dla osób o ograniczonej sprawności ruchowej tj. 90 cm od podłogi,**
- w miejscach zapewniających tajność głosowania znajdowało się dodatkowe oświetlenie,**
- wyborca z łatwością mógł poruszać się w lokalu.**

Zadania komisji w dniu wyborów przed otwarciem lokalu

Komisja zbiera się w lokalu wyborczym w możliwie pełnym składzie, na tyle wcześnie, aby wykonać wszystkie czynności związane z przygotowaniem głosowania, **lecz nie później niż o godz. 6.00**

- sprawdzenie dostarczonych dokumentów oraz pieczęć komisji;
- ponowne przeliczenie karty do głosowania;
- ostemplowanie **wszystkich** otrzymanych kart do głosowania,
 - po ostemplowaniu wszystkich kart pieczęcią komisji należy je, wraz z pieczęcią komisji, odpowiednio zabezpieczyć,
 - **dostęp do kart mogą mieć jedynie członkowie komisji.**
- sprawdzenie rozmieszczenia urzędowych obwieszczeń,
- sprawdzenie czy w lokalu oraz na zewnątrz nie znajdują się elementy agitacyjne,

cd. zadania komisji w dniu wyborów przed otwarciem lokalu

- sprawdzenie czy urna wyborcza jest pusta,
- zamknięcie urny i opieczątowanie jej wlotu.
 - urna powinna być ustawiona w takim miejscu, by była przez cały czas głosowania widoczna dla członków komisji i mężów zaufania;
 - możliwe jest wyznaczenie jednego członka komisji (rotacyjnie), którego zadaniem będzie czuwanie nad urną,
 - urny nie wolno wynosić z lokalu wyborczego, dotyczy to również urny zasadniczej w obwodach odrębnych,
 - **urna winna mieć taką pojemność, by mogła pomieścić wszystkie karty**

dozwala się, w przypadkach tego wymagających, dostawienie dodatkowej urny:

- urnę zapełnioną zabezpiecza się poprzez zapieczątowanie wlotu paskiem papieru opatrzonym pieczęcią komisji i podpisami jej członków,
- urnę dodatkową, po sprawdzeniu, czy jest pusta, zamyka się i opieczątowuje,
 - **urnę dodatkową ustawia się obok urny zapełnionej kartami.**

cd. zadania komisji w dniu wyborów przed otwarciem lokalu

- rozłożenie spisu wyborców i kart do głosowania,
 - przekazywany spisy wyborców jest zbroszurowany w 3 częściach;
 - członkom komisji nie wolno rozszywać spisów, wyjmować pojedynczych stron, samowolnie broszuować w innym układzie ulic,

- podanie meldunków

pod nr tel. 32 776 32 11 lub 32 776 32 12

do godz. 6.15 - o rozpoczęciu pracy,

do godz. 7.10 - o punktualnym otwarciu lokalu i liczbie

otrzymanych kart (po ponownym przeliczeniu),

Głosowanie odbywa się bez przerw między godziną 7.00 a 21.00

- od chwili rozpoczęcia głosowania do czasu jego zakończenia komisja wykonuje swoje zadania w składzie zapewniającym wyborcom udział w głosowaniu bez zakłóceń przy wydawaniu kart do głosowania, ale **co najmniej 3-osobowym**,
- zawsze z udziałem przewodniczącego komisji bądź jego zastępcy,
- wymóg obecności co najmniej 3 osób z komisji oznacza stałe przebywanie takiej liczby członków w pomieszczeniu, w którym znajduje się urna,

Głosowania nie wolno przerywać

- chyba że w wyniku nadzwyczajnych wydarzeń zostanie ono przejściowo lub trwale uniemożliwione,
- przez nadzwyczajne wydarzenie należy rozumieć wyłącznie takie, które realnie uniemożliwia głosowanie (**np. katastrofa budowlana dotycząca budynku, w którym znajduje się lokal wyborczy**);
- nie są nadzwyczajnymi wydarzeniami sytuacje o charakterze techniczno-organizacyjnym (**brak właściwej pieczęci, trudność w dostaniu się do budynku lub lokalu przed rozpoczęciem głosowania itp.**).

O przyczynach uzasadniających — zdaniem komisji — zarządzenie przerwy w głosowaniu, jego przedłużenie lub odroczenie komisja powiadamia niezwłocznie Okręgową Komisję Wyborczą i za jej zgodą podejmuje uchwałę w tej sprawie.

Uchwałę o zarządzeniu przerwy w głosowaniu, jego przedłużeniu lub odroczeniu komisja bezzwłocznie podaje do publicznej wiadomości oraz przesyła Okręgowej Komisji Wyborczej i Prezydentowi Miasta.

Przed wydaniem karty do głosowania komisja:

- sprawdza tożsamość wyborcy na podstawie dowodu osobistego lub każdego innego dokumentu z fotografią, pod warunkiem że ustalenie tożsamości wyborcy na jego podstawie nie budzi wątpliwości,
- **dokumentem tym nie może być "książeczkowy" dowód osobisty,**
- ustala, czy wyborca jest uprawniony do głosowania w tym obwodzie, przez sprawdzenie, czy jego nazwisko jest ujęte w spisie wyborców,
- **komisje wyznaczone do głosowania korespondencyjnego:**
- sprawdzają czy w rubryce spisu wyborców „Uwagi” odpowiadającej nazwisku danego wyborcy nie jest umieszczona informacja o wysłaniu do niego pakietu wyborczego,
- **w przypadku umieszczenia takiej informacji komisja odmawia wydania karty do głosowania.**
- jeżeli wyborca poinformuje komisję, że nie otrzymał pakietu wyborczego, wówczas przewodniczący komisji telefonicznie potwierdza w Urzędzie Miasta, czy urząd posiada informację o niedoręczeniu temu wyborcy pakietu.
- w przypadku potwierdzenia przez urząd niedoręczenia pakietu, przewodniczący skreśla adnotację w spisie o wysłaniu pakietu, w to miejsce wpisuje adnotację **„pakiet niedoręczony”** i opatruje ją parafą, wydaje wyborcy kartę do głosowania.

Wyborcy wydaje się jedną kartę.

- komisja odmawia ponownego wydania karty niezależnie od przyczyn tego żądania (np. z powodu pomyłkowego wypełnienia karty, zniszczenia jej itp.),
- przy wydawaniu karty do głosowania komisja sprawdza, czy karta jest ostemplowana jej pieczęcią,
- komisja zwraca uwagę, by wyborca potwierdził własnoręcznym podpisem, w przeznaczony na to rubryce spisu wyborców, fakt otrzymania karty,
- w przypadku odmowy złożenia podpisu przewodniczący komisji w rubryce spisu wyborców „Uwagi” czyni adnotację „odmowa podpisu” i opatruje ją swoją parafą.
- przy czynności potwierdzania przez wyborców otrzymania karty należy baczyć, by podpisy składane były w miejscach (w linii) odpowiadających nazwiskom,

- **na wniosek wyborcy komisja jest obowiązana wyjaśnić mu sposób głosowania oraz warunki ważności głosu, zgodnie z informacją umieszczoną na karcie do głosowania,**
- **komisja jest obowiązana, na prośbę wyborcy niepełnosprawnego, do przekazania ustnie treści obwieszczeń wyborczych w zakresie informacji o komitetach wyborczych biorących udział w wyborach oraz zarejestrowanych kandydatach na senatora. Przekaz dotyczący kandydatów powinien się ograniczać do poinformowania wyborcy o ich liczbie,**
- **czynności te wykonuje przewodniczący komisji w obecności członka komisji zgłoszonego przez inny komitet wyborczy,**
- **osobie niepełnosprawnej, na jej prośbę, może pomagać w głosowaniu inna osoba, w tym także niepełnoletnia; pomoc ta może mieć tylko techniczny charakter; nie może ona polegać na sugerowaniu wyborcy sposobu głosowania lub na głosowaniu w zastępstwie tego wyborcy;**
- **dopuszczalne jest, aby na życzenie osoby niepełnosprawnej w pomieszczeniu za zastoną przebywała osoba udzielająca pomocy,**
- **pomocy w głosowaniu nie może udzielać członek komisji ani mąż zaufania**

Komisja dopisuje do spisu wyborców i umożliwia głosowanie:

- osobie przedkładającej zaświadczenie o prawie do głosowania,
 - **zaświadczenie zatrzymuje i dołącza do spisu;**
 - odnosi się to także do osób, które na podstawie zaświadczenia chcą głosować w „swoim” obwodzie (wyborca otrzymał zaświadczenie w związku z zamiarem głosowania np. w innej miejscowości, a później odstąpił od tego zamiaru);
 - osobie pominiętej w spisie, jeżeli udokumentuje ona (np. przedstawiając dowód osobisty), iż stale zamieszkuje na terenie tego obwodu głosowania, a pracownik Urzędu Miasta **tel. numer 32 776 35 05 lub 32 776 35** na żądanie komisji, potwierdzi telefonicznie, że pominięcie jest wynikiem pomyłki powstałej przy sporządzaniu spisu;
 - członek komisji, który otrzymał potwierdzenie z Urzędu Miasta, sporządza **notatkę, którą dołącza się do spisu wyborców;**
- proszę stosować zasadę:**

1) dzwoniemy, 2) uzyskujemy potwierdzenie, 3) dopisujemy

osobie skreślonej ze spisu dla danego obwodu głosowania w związku z umieszczeniem w spisie wyborców obwodu odrębnego, jeżeli udokumentuje ona, iż opuściła tę jednostkę przed dniem głosowania;

dot. obwodów odrębnych:

osobie, która chce głosować w obwodzie odrębnym, a przybyła do jednostki przed dniem głosowania, pod warunkiem, że stale zamieszkuje stale na obszarze okręgu wyborczego nr 75,

- dla dopisania tej osoby do spisu nie jest wymagane posiadanie zaświadczenia o prawie do głosowania;**
- w celu uniknięcia trudności z bieżącym potwierdzaniem przybycia do jednostki komisja wcześniej powinna zwrócić się do jej kierownika o udostępnienie wykazu osób, które zostały przyjęte przed dniem głosowania, a nie były ujęte w wykazie przekazanym do Urzędu Miasta w celu sporządzenia spisu wyborców.**

Komisja nie jest uprawniona do dokonywania jakichkolwiek innych zmian w spisie wyborców.

Komisja baczny, by wyborcy nie wynosili kart do głosowania poza lokal wyborczy.

<http://bip.umtychy.pl/index.php?action=PobierzPlik&id=22437>

- **w przypadku gdy komisja zauważy, że wyborca wyniósł kartę do głosowania na zewnątrz lub otrzyma informację, że w lokalu wyborczym lub poza nim oferowane jest odstąpienie karty, obowiązana jest niezwłocznie zawiadomić Policję,**
 - **fakt ten opisać w punkcie 16 protokołu głosowania w obwodzie,**
- **komisja zwraca również uwagę, aby wyborcy nie wrzucali do urny innych przedmiotów niż karty do głosowania,**
 - **w razie stwierdzenia takich przypadków fakt ten należy opisać w punkcie 16 protokołu głosowania w obwodzie,**
- **pomocy w głosowaniu nie może udzielać członek komisji ani mąż zaufania,**
- **przeprowadzanie głosowania poza lokalem możliwe jest wyłącznie w zakładach opieki zdrowotnej i domach pomocy społecznej przy zastosowaniu urny pomocniczej.**

Formy głosowania

- **osobiście,**
- **przez pełnomocnika,**
- **korespondencyjnie.**

Głosowanie na podstawie zaświadczenia o prawie do głosowania

- **wyborca zmieniający miejsce pobytu przed dniem wyborów otrzymuje, z urzędu gminy, zaświadczenie o prawie do głosowania w miejscu pobytu w dniu wyborów,**
- **w wyborach uzupełniających do Senatu przepis ten ma zastosowanie tylko do wyborców stale zamieszkałych na obszarze okręgu wyborczego, w którym przeprowadza się **wybory uzupełniające.****

Głosowanie przez pełnomocnika

- komisja umożliwia głosowanie osobom posiadającym pełnomocnictwo do głosowania w imieniu wyborcy ujętego w spisie,
- wyborca, który udzielił pełnomocnictwa do głosowania w jego imieniu może w dniu głosowania doręczyć komisji oświadczenie o cofnięciu pełnomocnictwa, a także zagłosować osobiście, jeżeli nie zagłosował jeszcze w jego imieniu pełnomocnik.
- głosowanie osobiste wyborcy powoduje wygaśnięcie pełnomocnictwa do głosowania w jego imieniu,
- komisja nie dopuści do głosowania wyborcy, którego pełnomocnik wziął udział w głosowaniu w jego imieniu wcześniej,
- również złożenie oświadczenia o cofnięciu pełnomocnictwa jest w takiej sytuacji bezskuteczne.

Fakt cofnięcia lub wygaśnięcia pełnomocnictwa do głosowania komisja obowiązana jest odnotować w spisie wyborców oraz na otrzymanej wraz ze spisem liście wyborców, którzy udzieliли pełnomocnictwa do głosowania w ich imieniu.

- <https://biaj.krajowa.gov.pl/index.php?cat=70&dzierPlik&id=294231>
- **pełnomocnik przed przystąpieniem do głosowania okazuje swój dowód osobisty oraz akt pełnomocnictwa,**
 - **pełnomocnik może głosować za osobę udzielającą pełnomocnictwa tylko w obwodzie głosowania, w którym osoba udzielająca pełnomocnictwa jest wpisana do spisu oraz jej nazwisko oraz nazwisko pełnomocnika są ujęte w wykazie udzielonych pełnomocnictw,**
 - **przed wydaniem karty do głosowania komisja sprawdza w spisie wyborców, czy wyborca, który udzielił pełnomocnictwa nie głosował wcześniej osobiście oraz czy w spisie nie odnotowano, że pełnomocnictwo wygaśło z innej przyczyny lub zostało cofnięte.**
 - **komisja odmawia wydania pełnomocnikowi karty do głosowania i zatrzymuje akt pełnomocnictwa do głosowania w przypadku wcześniejszego głosowania osobistego wyborcy, wygaśnięcia pełnomocnictwa z innej przyczyny lub cofnięcia pełnomocnictwa.**

- **po stwierdzeniu, że wyborca nie głosował osobiście, pełnomocnictwo nie wygasło z innej przyczyny i nie zostało cofnięte, komisja odnotowuje nazwisko i imię (imiona) pełnomocnika wyborcy w spisie wyborców w rubryce „Uwagi” odpowiadającej pozycji, pod którą umieszczono nazwisko wyborcy, wraz z oznaczeniem „pełnomocnik”, akt pełnomocnictwa do głosowania załącza do spisu i wydaje pełnomocnikowi kartę do głosowania,**
- **komisja odnotowuje fakt głosowania przez pełnomocnika na otrzymanej wraz ze spisem wyborców liście wyborców, którzy udzielili pełnomocnictwa do głosowania w ich imieniu,**
- **w przypadku pełnomocnika przedkładającego zaświadczenie o prawie do głosowania, komisja dopisuje pełnomocnika do spisu wyborców, a następnie postępuje w sposób, o którym wyżej mowa.**
- **pełnomocnik potwierdza otrzymanie karty do głosowania własnym czytelnym podpisem w rubryce spisu przeznaczonej na potwierdzenie otrzymania karty do głosowania przez wyborcę udzielającego pełnomocnictwa do głosowania,**

Głosowanie korespondencyjne:

Komisje wyznaczone do głosowania korespondencyjnego, w trakcie przeprowadzania głosowania, na bieżąco ustalają:

- 1) liczbę otrzymanych kopert zwrotnych;**
- 2) liczbę kopert zwrotnych, w których nie było oświadczenia o osobistym i tajnym oddaniu głosu;**
- 3) liczbę kopert zwrotnych, w których oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu nie było podpisane przez wyborcę;**
- 4) liczbę kopert zwrotnych, w których nie było koperty na kartę do głosowania;**
- 5) liczbę kopert zwrotnych, w których znajdowała się niezaklejona koperta na kartę do głosowania;**
- 6) liczbę kopert na kartę do głosowania wrzuconych do urny.**

W przypadku gdy informacje z pkt 2-5 dotyczą jednej koperty zwrotnej, należy je uwzględnić w każdym z tych punktów.

Dane, o których mowa, są zapisywane na arkuszu pomocniczym prowadzonym przez wskazanego członka komisji pod nadzorem przewodniczącego lub zastępcy przewodniczącego komisji.

- <https://pismo.mip.gov.pl/wybor/roczna/2024/2233>
- **koperty zwrotne doręczone do obwodowej komisji wyborczej do zakończenia głosowania, komisja, niezwłocznie po doręczeniu, otwiera i sprawdza, czy: w kopercie zwrotnej znajduje się podpisane przez wyborcę oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu oraz czy koperta na kartę do głosowania jest zaklejona,**
 - **jeżeli spełnione są warunki, o których mowa powyżej, komisja odnotowuje w rubryce spisu „Uwagi”, odpowiadającej pozycji, pod którą przy nazwisku wyborcy umieszczono informację o wysłaniu pakietu wyborczego, że wyborca głosował korespondencyjnie, a zaklejoną kopertę na kartę do głosowania komisja wrzuca do urny na karty do głosowania,**
 - **oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu komisja dołącza do spisu wyborców,**
 - **puste koperty zwrotne komisja pakuje w pakiet, opisuje go i odkłada,**

- **pakiet ten pozostaje w dokumentacji komisji, która po zakończeniu głosowania przekazywana jest w depozyt Prezydentowi Miasta,**
- **jeżeli którykolwiek z wymienionych warunków nie jest spełniony, komisja odkłada kopertę zwrotną wraz z zawartością, segregując odłożone koperty według naruszeń powyższych warunków,**
- **osobno odkłada się także koperty zwrotne zawierające niezaklezione przez wyborców koperty na kartę do głosowania, w których nie znajduje się karta do głosowania,**
- **jeżeli kopertę zwrotną dostarczył wyborca osobiście, komisja w jego obecności otwiera kopertę zwrotną i na podstawie jego dokumentu tożsamości sprawdza, czy w kopercie zwrotnej znajduje się podpisane przez tego wyborcę oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu, komisja sprawdza, czy koperta na kartę do głosowania jest zaklejona,**

- **jeżeli, któryś z wymienionych warunków nie jest spełniony, komisja wzywa wyborcę do usunięcia stwierdzonej wady,**
- **jeżeli warunki są spełnione komisja wrzuca kopertę na karty do głosowania do urny, a pustą kopertę zwrotną dołącza do *(osobnego)* pakietu,**
- **po zakończeniu głosowania i otwarciu urny na karty do głosowania, w trybie określonym, komisja w pierwszej kolejności wyjmuje ze znajdujących się w urnie kopert na karty do głosowania, karty do głosowania i ustala ich liczbę. Liczby te powinny odpowiadać liczbie adnotacji w rubryce spisu „Uwagi”, że wyborca głosował korespondencyjnie,**
- **różnica jest możliwa tylko w przypadku, gdy koperta na kartę do głosowania była pusta,**
- **sytuacje te komisja opisuje w protokole głosowania w punkcie „Inne uwagi”.**

MĘŻOWIE ZAUFANIA

- **mężowie zaufania nie mogą wykonywać żadnych czynności członka komisji, pomagać wyborcom w głosowaniu ani udzielać im wyjaśnień,**
- **wykonywanie uprawnień mężów zaufania nie może także utrudniać pracy komisji, zakłócać powagi głosowania ani naruszać jego tajności,**
- **przewodniczący komisji może wydawać polecenia o charakterze porządkowym, w przypadku gdy działania mężów zaufania wykraczają poza ich uprawnienia. fakt ten należy odnotować w punkcie 13 protokołu głosowania.**
- **przewodniczący komisji informuje mężów zaufania o przysługujących im prawach i wskazuje im miejsce w lokalu wyborczym, z którego będą mogli obserwować przebieg głosowania,**
- **mężowie zaufania mają prawo obserwować wszystkie czynności komisji, zgłaszać przewodniczącemu komisji na bieżąco uwagi i zastrzeżenia oraz wnosić uwagi do protokołu głosowania,**
- **mężowie zaufania noszą identyfikatory z imieniem, nazwiskiem, funkcją oraz nazwą komitetu wyborczego, który reprezentują.**

Wzór zaświadczenia dla męża zaufania opublikowany jest na ostatniej stronie

broszury wytycznych PKW

DZIENNIKARZE

- **mogą przebywać w lokalu w czasie głosowania,**
- **zgłaszają przewodniczącemu swoją obecność,**
- **okazują ważną legitymację dziennikarską lub inny dokument potwierdzający reprezentowanie redakcji,**
- **mają stosować się do zarządzeń mających na celu zapewnienie powagi i tajności głosowania,**
- **za zgodą miejskiej komisji wyborczej dopuszczalne jest sfilmowanie i sfotografowanie momentu otwierania przez komisję urny i wyjmowania kart,**
- **nie mogą przeprowadzać wywiadów w lokalu,**

Obserwatorzy międzynarodowi

- przy wszystkich czynnościach komisji mogą być również obecni obserwatorzy międzynarodowi zaproszeni przez Państwową Komisję Wyborczą,
- obserwatorzy międzynarodowi przedstawią komisji zaświadczenie wydane przez Państwową Komisję Wyborczą,
- posiadają uprawnienia mężów zaufania, z wyjątkiem prawa do wnoszenia uwag do protokołów,
- nie mogą oni wykonywać żadnych czynności członka komisji, pomagać wyborcom w głosowaniu ani udzielać im wyjaśnień.

Głosowanie w obwodach odrębnych nr 64, 65, 66

Urna pomocnicza

zastosowaniu urny pomocniczej jest dopuszczalne jedynie w obwodach głosowania utworzonych w szpitalach i zakładach pomocy społecznej

- komisje po uzgodnieniu z okręgową komisją wyborczą (podjęciu stosownych uchwał i otrzymaniu zgody okw), mogą stosować w głosowaniu (oprócz urny zasadniczej) urnę pomocniczą,
- urna pomocnicza służy do głosowania poza lokalem tylko przez te osoby, których nazwiska figurują w spisie wyborców w danym obwodzie głosowania i wyrażą wolę takiego głosowania,
- wyborca po otrzymaniu karty do głosowania kwituje jej odbiór podpisem w spisie, a członek komisji w rubryce spisu „Uwagi” umieszcza dopisek „UP”, w celu późniejszego rozliczenia kart do głosowania; podczas głosowania należy dbać o to, aby zachowana była tajność głosowania.

Godziny głosowania w obwodach odrębnych

Głosowanie w obwodach głosowania utworzonych w zakładach opieki zdrowotnej i domach pomocy społecznej może się rozpocząć później niż o godzinie 7.00

- **komisje po uzgodnieniu z okręgową komisją wyborczą (po podjęciu stosownych uchwał i otrzymaniu zgody okw), mogą przeprowadzać głosowanie w innych godzinach niż komisje w obwodach stałych,**
- **proponowana godzina rozpoczęcia przez komisje:**
 - **pracy to 9.00**
 - **głosowania to 10.00**
- **komisja wyborcza może zarządzić wcześniejsze zakończenie głosowania w odrębnych obwodach głosowani**
- **wcześniejsze zakończenie głosowania jest możliwe, jeżeli wszyscy wyborcy wpisani do spisu wyborców oddali swe głosy (jest to praktycznie niemożliwe)**

Najczęściej zadawane pytania kierowane przez członków komisji związane z przebiegiem głosowania:

- **Gdzie mamy głosować?** (pytanie kierowane przez wyborców, którzy przybyli do niewłaściwego lokalu obwodowej komisji wyborczej.)
 - ✓ miejsce głosowania ustala się na podstawie obwieszczenia o podziale miasta na obwody głosowania,
 - ✓ często jest to komisja zlokalizowana w tym samym budynku,
- **Czy do kabiny/ za zasłonę może wejść małżeństwo i razem głosować?**
 - ✓ wyborcy mogą dyskretnie ustalać na kogo głosują, jednak takie zachowanie nie może przybierać form agitacji,
- **Czy wyborcy mogą głosować w lokalu poza miejscami przeznaczonymi do głosowania (parawany)?**
 - ✓ to wyborcy decydują czy korzystają z prawa do tajności głosowania,

- **Wyborca legitymuje się kartą zdrowotną – NFZ bez zdjęcia, czy można umożliwić mu głosowanie?**
 - ✓ tożsamość wyborcy ustala się na podstawie dokumentu ze zdjęciem, umożliwiającym rozpoznanie wyborcy.
- **Co zrobić – wyborca wyniósł kartę do głosowania z lokalu?**
 - ✓ zwracać uwagę aby wyborcy nie opuszczali lokalu z kartą (w godz. tzw. szczytu wyborcy wychodzą z lokalu, głosują na korytarzu,
 - ✓ w placówkach, w których zlokalizowana jest większa liczba lokali wyborczych, wyborcy po głosowaniu na korytarzu wrzucają kartę do urny, przy której nie ma kolejki (nie swojej),
 - ✓ poinformować wyborcę o obowiązku wrzucenia karty do urny lub pozostawienia jej w lokalu wyborczym, w przypadku odmowy – powiadomić policję.

- **Wyborca - kobieta, wyszła za mąż, w spisie wyborców widnieje inne nazwisko niż w dowodzie osobisty, czy umożliwić głosowanie?**

✓ zidentyfikować po nr PESEL i zdjęciu.

Wyborca podpisał się w złym miejscu, co zrobić?

- ✓ w rubryce „uwagi” spisu wyborców” zamieścić wpis np. „błędnie złożony podpis z rubryki nr . . . „ (parafa),
- ✓ zaznaczyć właściwe umieszczenie podpisów strzałkami (parafować)

Czy wszystkie karty muszą być ostemplowane? TAK, TAK !!!!!

Dziękuję Państwu za uwagę

**Pełnomocnik Okręgowej Komisji Wyborczej
w Katowicach**

**w wyborach uzupełniających do Senatu RP
zarządzonych na dzień 8 lutego 2015 r.**

Grażyna RYGIELSKA

Tychy w dniach od 26 do 28 stycznia 2015 r.